Chicomuceltec

Chicomuceltec (també *Chikomuselteko* o *Chicomucelteco*; antigament, *Cotoque*) és una de les llengües maies que s'havia parlat en una regió definida pels *municipis* de Chicomuselo, Mazapa de Madero, i Amatenango de la Frontera a Chiapas, Mèxic, així com algunes zones properes de Guatemala. Pel 1970-80 s'havia convertit en llengua extingida, amb informes recents de literatura maianista afirmant que ja no en queden parlants nadius.[1] Hi ha comunitats de descendents dels chicomuceltecs contemporanis, aproximadament 1.500 persones a Mèxic i 100 a Guatemala[2] són parlants de castellà.

El chicomuceltec fou anomenat a vegades cakchiquel mam, encara que té una relació distant tant amb el kaqtxikel o el mam, i és molt més proper al wastek (huastec).

Chicomuceltec	
Altres noms	*Chikomuselteko*
Tipus	llengua morta, llengua, llengua extinta i llengua no-escrita
Parlants	
1970-1980 (†) principalment a Chiapas, Departament de Huehuetenango.	
Parlants nadius	0
Parlat a	Mèxic, Guatemala
Autòcton de	Chiapas
Classificació lingüística	
Ameríndia Llengües maies Llengües huasteques Chicomuceltec	
Característiques	
Sistema d'escriptura	cap valor
Codis	
ISO 639-1	--
ISO 639-2	cob
ISO 639-3	cob (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=cob)
Glottolog	chic1271 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/chic1271)
Ethnologue.com	cob (http://www.ethnologue.com/language/cob)
IETF	cob

Contingut

Història i genealogia

El chicomuceltec va ser documentat per primera vegada en la literatura lingüística moderna com una llengua diferent a la fi del segle XIX, on va aparèixer en un informe publicat pel lingüista Karl Sapper dels seus viatges pel nord de Mesoamèrica 1888–95.[3]

La relació del chicomuceltec amb el wastek fou establida a finals del 1930 (Kroeber 1939), qui va arribar a la conclusió a través de fer comparacions de la llista de paraules amb altres llengües maies i que va exposar un major grau d'afinitat amb el huastec que amb altres branques de les llengües maies.[4]

Documentació històrica

Un document manuscrit de dues pàgines datar de 1775 i trobat a la Bibliothèque Nationale de France a París és el testimoni més antic conegut de la llengua chicomuceltec. Pren la forma d'un missal catòlic i conté vuit frases escrites en chicomuceltec. També s'esmenta que la llengua és referida com a "cotoque".[5]

Distribució geogràfica

Mapa mostrant una proposta de la migració de la primera escissió dels wastek i chicomuceltec de la "pàtria" proto-maia.

La distribució geogràfica del huastec i del chicomuceltec en relació amb la resta de les llengües maies- amb el huastec centrat al nord de la regió de la Costa del Golf lluny de les altres més al sud i l'est de l'Istme de Tehuantepec- també va portar Kroeber a proposar que el chicomuceltec era o bé una població romanent deixada enrere després de la migració dels huastecs cap al nord des de l'altiplà de Chiapas, o bé representen un retorn d'un subgrup huasteca al seu país d'origen anterior.[6]

Declivi i extinció

A principis del segle XX era clar que la llengua estava en decadència, i quan en 1926 Franz Termer va visitar la comunitat de Chicomucelo va informar que només va trobar tres persones (totes majors de 60 anys) que podien parlar chicomuceltec, d'una població d'aproximadament 2.500 individus. Els mateixos parlants de chicomuceltec feien les seves converses quotidianes en espanyol.[7]

Referències

1. Vegeu Campbell i Canger (1978); entrada Ethnologue per "Chicomuceltec" (Gordon 2005).
2. See Gordon (2005) per a les estimacions de població, que es basen en fonts recollides a principis de 1980.
3. L'obra en qüestió és Sapper 1897, amb ampliacions posteriors al material que apareix en Sapper 1912; segons es cita a Dienhart (1997), "Data sources listed by author" (http://maya.hum.sdu.dk/mayabiblioauth.html).
4. Vegeu *précis* de Kroeber 1939, aparegut a Fernández de Miranda (1968), pp.74–75.
5. Descrit per Dienhart (1997), el manuscrit fou reproduït per Zimmermann 1955 (la seva investigació va ser la que va descobrir el document), acompanyat del seu anàlisi lingüística de seu contingut.
6. Fernández de Miranda, *loc. cit.*
7. Termer (1930), ja comentat a Dienhart, *op. cit.*

Bibliografia

Brown, Cecil H.; and Søren Wichmann «Proto-Mayan Syllable Nuclei». *International Journal of American Linguistics*. University of Chicago Press [Chicago, IL], 70, 2, 2004, pàg. 128–186. DOI: 10.1086/424553 (https://dx.doi.org/10.1086%2F424553). ISSN: 0020-7071 (https://www.worldcat.org/issn/0020-7071). OCLC: 98981737 (https://www.worldcat.org/oclc/98981737).

Campbell, Lyle; and Una Canger «Chicomuceltec's last throes». *International Journal of American Linguistics*. University of Chicago Press, in cooperation with the Conference on American Indian Languages [Chicago, IL], 44, 3, 1978, pàg. 228–230. DOI: 10.1086/465548

(https://dx.doi.org/10.1086%2F465548). ISSN: 0020-7071 (https://www.worldcat.org/issn/0020-7071). OCLC: 1753556 (https://www.worldcat.org/oclc/1753556).
DIENHART, JOHN M.. «The Mayan Languages- A Comparative Vocabulary (http://www.hum.sdu.dk/projekter/maya/mayainfo.html)» (electronic version). Odense University, 1997. [Consulta: 15 desembre 2006].
FERNÁNDEZ DE MIRANDA, MARÍA TERESA. «Inventory of Classificatory Materials». A: Norman A. McQuown (Volume ed.). *Handbook of Middle American Indians, Vol. 5: Linguistics*. Austin: University of Texas Press, 1968, p. 63–78. ISBN 0-292-73665-7. OCLC 277126 (http://worldcat.org/oclc/277126).
KAUFMAN, TERRENCE «The history of the Nawa language group from the earliest times to the sixteenth century: some initial results (http://www.albany.edu/anthro/maldp/Nawa.pdf)» (PDF). ***Falta indicar la publicació***. Project for the Documentation of the Languages of Mesoamerica, 2001 [Consulta: 3 abril 2008].
KROEBER, ALFRED L. «The historical position of Chicomuceltec in Mayan». *International Journal of American Linguistics*. Published at Waverly Press by Indiana University [Baltimore, MD], 10, 4, 1939, pàg. 159–160. DOI: 10.1086/463837 (https://dx.doi.org/10.1086%2F463837). ISSN: 0020-7071 (https://www.worldcat.org/issn/0020-7071). OCLC: 1753556 (https://www.worldcat.org/oclc/1753556).
MILES, S. W.. «Summary of Preconquest Ethnology of the Guatemala-Chiapas Highlands and Pacific Slopes». A: Gordon R. Willey (Volume ed.). *Handbook of Middle American Indians, Vol. 2: Archaeology of Southern Mesoamerica, Part I*. Austin: University of Texas Press, 1971, p. 275–287. ISBN 0-292-73260-0. OCLC 277126 (http://worldcat.org/oclc/277126).
SAPPER, KARL. *Das nördliche Mittel-Amerika nebst einem Ausflug nach dem Hochland von Anahuac*. Braunschweig, Germany: Friedrich Vieweg und Sohn, 1897. OCLC 70337620 (http://worldcat.org/oclc/70337620). **(alemany)**
SAPPER, KARL (1912). "Über einige Sprachen von Südchiapas". *Proceedings of the Seventeenth International Congress of Americanists (1910)*: 295–320 **(alemany)**
TERMER, FRANZ (1930). "Über die Mayasprache von Chicomucelo". *Proceedings of the Twenty-third International Congress of Americanists (New York, 1928)*: 926–936 **(alemany)**
WICHMANN, SØREN; and CECIL H. BROWN «Contácto Lingüístico dentro del área maya: los casos del ixhil, el q'eqchii' y del chikomuselteko (http://www.pueblosyfronteras.unam.mx/a02n4/pdfs/7_contacto.pdf)» (PDF online reprint). *Pueblos y fronteras*. Universidad Nacional Autónoma de México, Instituto de Investigaciones Antropológicas, Programa de Investigaciones Multidisciplinarias sobre Mesoamérica y el Sureste [San Cristóbal de las Casas, Chiapas, Mex.], 4, 2002, pàg. 133–167. ISSN: 1870-4115 (https://www.worldcat.org/issn/1870-4115). OCLC: 164600251 (https://www.worldcat.org/oclc/164600251). **(castellà)**
ZIMMERMANN, GÜNTHER «Cotoque. Die Maya-Sprache von Chicomucelo». *Zeitschrift für Ethnologie*. Deutschen Gesellschaft für Völkerkunde; Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte [Braunschweig, Germany], 80, 1955, pàg. 59–87. ISSN: 0044-2666 (https://www.worldcat.org/issn/0044-2666). OCLC: 1770462 (https://www.worldcat.org/oclc/1770462). **(alemany)**
